

MEDNARODNA VAJA "EXERCISE 93"

Tomaž Kučič*

V začetku meseca septembra 1993 je na poligonih avstrijske vojaške akademije v okolici Wiener Neustadta potekala mednarodna vaja zaščite in reševanja ob katastrofalnem potresu. Vaja je potekala pod predpostavko, da je območje mesta Wiener Neustadt prizadel hud potres. Prizadeto območje je v vaji predstavljalo "državo X", kar pomeni, da lokalne sile za zaščito in reševanje niso bile del avstrijskega sistema zaščite in reševanja. Na vaji so sodelovali predstavniki številnih mednarodnih organizacij (OZN, ES, NATO...) in ekipe ter opazovalci iz več kot 30 držav. Na povabilo nosilca mednarodne vaje, Urada Združenih narodov za humanitarno pomoč (DHA), in organizatorja vaje, Enote avstrijskih oboroženih sil za reševanje ob nesrečah (AFDRU), so na tej preizkušnji aktivno sodelovali tudi predstavniki slovenskega sistema zaščite in reševanja (Uprava za zaščito in reševanje Ministrstva za obrambo, enota reševalnih psov in ekološki laboratorij z mobilno enoto – ELME).

Zamisel vaje

Osnovna zamisel vaje je bila, da je v državi na Srednjem vzhodu prišlo do katastrofalnega potresa. Ker prve ocene kažejo na izredno veliko žrtev, je takoj sklicana Ekpa ZN v stalni pripravljenosti za ocenjevanje posledic in koordinacijo (UNDAC), ki naj bi strokovno ocenila posledice potresa. Medtem, ko se izvidniške ekipe odpravijo na prizadeto območje, se Urad ZN za pomoč ob nesrečah (DHA) poveže z nekaterimi državnimi organizacijami za zaščito, reševanje in pomoč ter jih seznani z najnovejšimi dogodki. Nekatere med njimi, npr. Nemška organizacija za tehnično reševanje in pomoč (THW), Švicarska organizacija za reševanje in pomoč ob nesrečah (SKH) in Enote avstrijskih oboroženih sil za reševanje ob nesrečah (AFDRU) takoj pričnejo s pripravami za morebitno pomoč.

Po sporočilu ekipe UNDAC-a o stanju na prizadetem območju in po sprejemu uradne prošnje za mednarodno pomoč vlade prizadete države, lahko steče dogovorjeni postopek za organiziranje odprave reševalnih enot iz različnih držav.

V vaji naj bi kar se da realno preverili delo mednarodnih organizacij in služb v okviru Združenih narodov in tudi delo posameznih enot v tovrstni reševalni odpravi.

Pot do Wiener Neustadta

Gornja zamisel je povsem realna, saj se lahko kadarkoli dogodi, da bo potrebna pomoč reševalnih enot iz različnih držav. "Exercise 93", prva velika mednarodna vaja na temo reševanja ob katastrofah, je pomenila enkratno priložnost za preizkus in predstavitev različnih mednarodnih in državnih reševalnih ekip ter za preverjanje

nje predvidenih rešitev za koordiniranje dela teh ekip.

Prvi korak na poti do Wiener Neustadta je bil storjen po potresu v Armeniji leta 1988, ko se je pričel proces za izboljšanje koordinacije mednarodne pomoči ob hudih nesrečah. Dejstvo je, da med enotami, ki so sodelovale v armenski odpravi, ni bilo ustreznega koordiniranja aktivnosti. Prav tako niso bile določene pristojnosti, kar je bilo vzrok mnogih napak, ki bi se jim sicer lahko izognili.

Zato je bila maja 1989 v ZDA organizirana konferenca, na kateri so posebej obravnavali napake ob mednarodnih reševalnih akcijah. DHA/UNDRO je bil zadolžen, da nadaljuje z aktivnostmi na organizacijskem področju.

Naslednje srečanje v začetku leta 1990 je organizirala nemška organizacija za tehnično reševanje in pomoč (THW) v Beuggenu. T. i. "beuggenska resolucija" je vsebovala priporočilo za tesnejše sodelovanje reševalnih organizacij iz Avstrije (AFDRU), Nemčije (THW) in Švice (SKH) tako na področju usposabljanja in načrtovanja, kakor tudi pri operativnem delovanju.

Bistveni napredek je bil dosežen aprila leta 1990 na delovni konferenci, ki je bila v Wattener Lizumu, vadbenem centru avstrijske vojske. Predstavniki številnih organizacij z vsega sveta so se dogovorili o:

- odgovornosti držav, ki jih prizadene nesreča;
- odgovornosti držav, ki nudijo pomoč;
- nalogah štaba za koordiniranje reševalnih aktivnosti na kraju nesreče (OSOCC);
- nalogah mednarodnega svetovalnega komiteja za reševanje (INSAR AG).

Stem so bila opredeljena osnovna načela mednarodne pomoči po potresu ali drugi veliki nesreči. Vedno pa je osnova za mednarodno pomoč uradna zahteva prizadete države.

Na drugi beuggenski konferenci, ki je bila decembra 1991, je že bila razvidna sesta-

va INSARAG-a. Po zgledu sodelovanja reševalnih enot Avstrije, Nemčije in Švice je bilo dogovorjeno sodelovanje reševalnih enot v svetovnem merilu.

Glede na različne zahteve in posebnosti so bile oblikovane tri regionalne skupine, in sicer Evropa-Afrika, Severna-Srednja-Južna Amerika in Azija-Pacifik. Delovanje regionalnih skupin nadzira koordinacijska skupina v Ženevi, ki ji pomaga tudi DHA.

Na prvem sestanku INSARAG-a v Münchenweillerju v Švici je Avstrija sprejela organizacijo prve velike mednarodne vaje pod imenom "Exercise 93". Na tej vaji naj bi prvič preverili alarmiranje in mobilizacijo enote Združenih narodov za ocenjevanje škode in koordiniranje, mobilizacijo mednarodnih reševalnih ekip in predstavili center za koordinacijo operacij na kraju nesreče (OSOCC).

Pripravo vaje je vodilo Ministrstvo za obrambo v tesnem sodelovanju z deželniimi oblastmi Spodnje Avstrije in deželnim vojaškim poveljstvom. Avstrijska vojska je bila zadolžena tudi za pripravo porušenega območja.

Kraj, cilji in udeleženci vaje

Vaja je potekala pod predpostavko, da je 1. septembra ob 9.30 uri mesto Wiener Neustadt prizadel hud potres. Prizadeto območje je med vajo predstavljalo "državo X", kar pomeni, da so deželna oblast in sile za zaščito in reševanje predstavljale to fiktivno državo in niso bile več del avstrijskega sistema za reševanje ob nesrečah.

Še v začetku tega stoletja so bile na območju vaje tovarne streliva in orožja, ki so predstavljale največji industrijski kompleks v avstroogrski monarhiji, verjetno pa tudi v Evropi. Samo na t. i. območju Tritol je leta 1917 bilo zaposlenih več kot 45000 ljudi. Ob koncu prve svetovne vojne je bilo železniško omrežje, ki je

* Ministrstvo za obrambo, Republiška uprava za zaščito in reševanje, Kardeljeva ploščad 26, Ljubljana.

Slika 1: Predstavitev porušenega območja s pomočjo posnetka iz zraka.

Figure 1: The damage area as seen from the air.

pripadalo tovarnam, daljše od 220 kilometrov. Danes so na tem območju poligoni, ki jih uporablja vojska za urjenje. V šestih mesecih priprav na vajo so strokovnjaki avstrijske vojaške šole NBC pripravili več kot trideset realnih "primerkov" ruševin, ki so bile v vaji "opremljene" tudi z žrtvami potresa, ki so jih igrali potrpežljivi avstrijski vojaki.

Obe območji (Tritol in Blumau) sta danes na voljo tudi za vadbo civilnih reševalnih organizacij in njihovih ekip.

Osnovni cilji vaje so bili naslednji:

- prikaz funkcij DHA,
- preizkus in predstavitev delovanja ekip UNDAC in OSOCC,
- prikaz postopkov in reševalnih tehnik različnih reševalnih ekip,
- prikaz zdravstvenih in drugih specialističnih aktivnosti,
- prikaz posledic uporabe napačnih reševalnih tehnik,
- predstavitev posebne reševalne opreme,
- preverjanje rešitev na področju obveščanja,
- dopolnitve obstoječih rešitev.

Vaja "Exercise 93" je bila odlična priložnost za preizkus učinkovitosti skupnega delovanja različnih državnih in mednarodnih enot in služb.

Na vaji so sodelovali predstavniki številnih mednarodnih organizacij (OZN, ES, NATO...) in ekipe ter opazovalci iz več kot 30 držav.

Države, ki so sodelovale z opazovalci in reševalnimi ekipami:

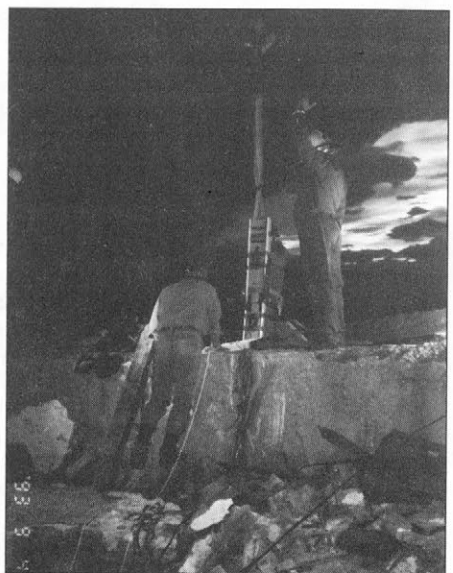
Avstrija, Belgija, Finska, Francija, Islandija, Nemčija, Poljska, Rusija, Slovenija, Švica in Velika Britanija.

Države, ki so na vajo poslale opazovalce: Bolgarija, Čile, Danska, Grčija, Indonezija, Italija, Izrael, Japonska, Kenija, Madžarska, Maroko, Mehika, Norveška, Portugalska, Singapur, Slovaška, Švedska, Tunizija, Turčija, Ukrajina in ZDA.

Sodelovanje slovenske ekipe

Reševalne ekipe so bile nastanjene v vojašnici Jansa v Grossmitelu, kjer je deloval tudi OSOCC. Vaja se je odvijala v realnih razmerah, brez vmešavanja vodstva vaje v njen potek. T. i. poročevalske ekipe, ki so jih sestavljali različni strokovnjaki, so imele nalogo beležiti verjetnost poteka in ugotavljati učinkovitost posameznih reševalnih enot, njihovo sodelovanje ter spremljati delo članov OSOCC. Tudi opazovalci na posameznih ruševinah se niso smeli vmešavati v delo ekip. Posredovati so smeli samo v primeru, ko bi bilo to nujno zaradi varnosti udeležencev.

Našo odpravo, ki je v vaji aktivno sodelovala, so sestavljali štirje predstavniki Republiške uprave za zaščito in reševanje in devet članov republiške enote reševalnih psov s šestimi psi, na predstavitvi opreme za zaščito in reševanje pa je sodeloval tudi ekološki laboratorij z mobilno enoto Inštituta Jožef Stefan.

Slika 2: Reševalne ekipe so delale tudi ponoči.

Figure 2: The rescue teams also worked at night.

Prvi dan reševalnih aktivnosti je slovenska enota reševalnih psov v sestavi Vlado Gerbec, Andrej Stanovnik, Božo Talan, Katja Skulj (pes Jago), Vera Mikolič (pes Zoro), Edi Perko (pes Maks), Miran Tišler (pes Barry-Hero), Damijan Dimič (psica Kala) in Miran Udovč (psica Kala-Pepca) prečesala sedem različnih ruševin na območju nekdanjega industrijskega kompleksa Blumau, ki je od vojašnice Jansa oddaljen 12 kilometrov. Pri svojem delu je bila tako učinkovita, da so ji dodelili posebnega opazovalca OZN, saj so nekateri že domnevali, da "Slovenci vedo, kje so ponesrečenci"(!). Še posebej težko delo so imeli naši reševalci na ruševinah številka 8 in 12, kjer so bili ponesrečenci zakopani nekaj metrov globoko in zelo težko dostopni. Zaradi izredne uspešnosti je naša enota ponoči lahko odšla na zasluženi počitek, druge enote pa so delo nadaljevale.

Naslednji dan je bila naša ekipa, ki je medtem že kar zaslovela, skupaj s španskimi reševalci razporejena na dve zelo zahtevni ruševini, ki sta že prejšnjim dan povzročali težave Rusom in Francozom.

Na ruševini številka 14 (hotel) je šlo za preiskavo zemljišča in objekta, ki sta bila prepredena s številnimi rovi, ki so vodili tudi več kot 30 metrov izven objekta. Rovi so bili delno porušeni, hkrati pa so služili kot zračniki, ki so prenašali vonjave ponesrečencev tudi 20 metrov stran od resničnega nahajališča. Španci so našli šest oseb in nekaj lutk (mrtvi), naloga naše ekipe pa je bila, da preišče celotno območje in ugotovi, kje so še ponesrečenci. Z uporabo vrvi in posebne transportne vreče so se naši vodniki s psi spustili v 8 metrov globoko podzemlje in preiskali ves splet rogov. Po več kot dvehurni preiskavi je vodja iskanja končno z gotovostjo zatrdil odgovornemu opazovalcu na tej ruševini, da je objekt preiskan in da v njem ni ponesrečencev. Po tej ruševini ni nihče od udeležencev več

Slika 3: Spremljanje in koordiniranje dela reševalnih ekip v OSOCC.

Figure 3: Monitoring and coordinating the work of the rescue teams at the OSOCC.

Slika 4: Reševanje s pomočjo helikopterja.
Figure 4: Helicopter rescue.

dvomil o vrhunski usposobljenosti naše ekipe, kar so nam vsi tudi priznavali. Tako so v dveh delovnih dneh naši reševalci našli na devetih ruševinah skupaj 71 ponesrečencev.

Ob koncu vaje je bila v nedeljo na vojaškem letališču pri Wiener Neustadtu še razstava z demonstracijo reševalne opreme, na kateri je sodeloval tudi ELME v sestavi dr. R. Martinčič, mag. B. Pucelj, dr. M. Korun in M. Ravnikar. Člani enote so predstavili obe vozili in celotno opremo:

- prenosni in laboratorijski spektrometer,
- prenosne merilnike sevanja,
- meteorološko postajo,
- vzorčevalno opremo,
- opremo za zavarovanje zemljišča.

Za naš laboratorij je bilo veliko zanimanja, Američani pa kar niso mogli verjeti, da so v Sloveniji takšni strokovnjaki, kot je dr. Rafael Martinčič, pripravljeni brezplačno sodelovati v sistemu zaščite in reševanja.

Zaključne ugotovitve

V vaji "Exercise 93" so vse države sodelovale z resnično vrhunskimi reševalnimi ekipami, zato nismo mogli opaziti težav ali napak pri praktičnem delu na terenu. Težave so bile predvsem pri sami koordinaciji aktivnosti v OSOCC-u. Osnovne pomanjkljivosti pri delu tega centra so bile naslednje:

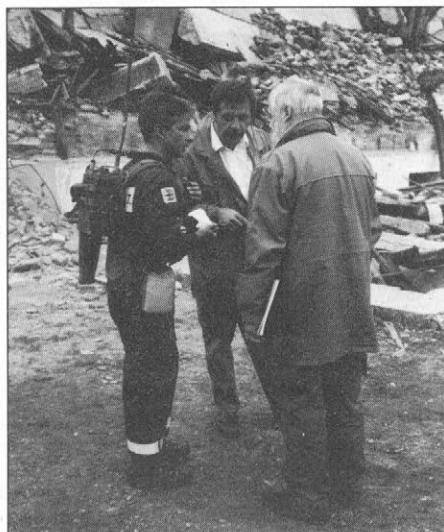
- v centru večkrat niso vedeli, kam naj pošljejo določeno ekipo (npr. tehnično, medicinsko ali drugo), oziroma niso imeli natančnega pregleda, kje se posamezne ekipe v določenem trenutku nahajajo,
- radijske zveze med ekipami na terenu in OSOCC so bile zelo slabe, poleg tega je bilo preveč sogovornikov na enega samega operaterja, kar je po-

vzročalo zelo dolgo čakanje na zvezo (tudi po 45 minut),

- operater v OSOCC-u ni imel nobenih pristojnosti za sprejemanje odločitev, kar je pomenilo še dodatno čakanje na odločitve,
- koordinacija dela med reševalnimi ekipami iz različnih držav je bila v začetku slaba, stvari pa so se izboljšale, ko so za to poskrbeli sami reševalci iz različnih ekip, ki so delovale na isti ruševini.

Naša ekipa se je odlično vključila v delo na terenu in obenem zelo dobro sodelovala z ekipami iz drugih držav, še posebej pa z Avstrijci, Nemci, Rusi in Španci. Člani naše ekipe so delovali zelo profesionalno, čeprav so vsi po vrsti prostovoljci. Psi in vodniki so pokazali dobro psihično in fizično kondicijo ter visoko stopnjo prilagodljivosti različnim nalogam. Ekipa je pridobila veliko novih delovnih izkušenj, saj so organizatorji pripravili tako realne razmere, kot jih doslej ni bilo še na nobeni vaji, takega mnenja so bili tudi drugi udeleženci.

Na ugoden odziv je naletelo tudi naše informativno gradivo (brošura o organizacijskem konceptu zaščite in reševanja, zloženke...), s katerim smo predstavili naše delo in organiziranost na področju zaščite in reševanja. Celo udeleženci iz najbolj razvitih držav (ZDA, Nemčija) so menili, da je gradivo zelo kakovostno in tako vsebinsko kot tudi oblikovno edinstveno (npr. zloženka Prva psihološka pomoč).

Slika 5: Član britanske reševalne enote poroča opazovalcu ZN o rezultatih dela njegove ekipe.
Figure 5: A member of the British rescue team reports on the results of his team's work to an UN observer.

RAZLAGA KRATIC:

AFDRU (Austrian Forces Disaster Relief Unit) = Enota avstrijskih oboroženih sil za reševanje ob nesrečah

DHA (UN – Department for Humanitarian Affairs) = Urad ZN za humanitarne zadeve

DHA/UNDRO (UN Disaster Relief Office) 295 = Urad ZN za pomoč ob nesrečah

NBC (Nuclear, Biological and Chemical) = RBK (radioška, biološka in kemična)

OSOCC (On-Site-Operations Co-ordination Center) = Štab za koordiniranje reševalnih aktivnosti na kraju nesreče

SAR team (Search and Rescue) = reševalna enota

SDR (SKH) Swiss Disaster Relief (Schweizer Katastrophen-Hilfe) = Švicarska organizacija za reševanje in pomoč ob nesrečah

THW (Technisches Hilfs-Werk) = nemška organizacija za tehnično reševanje in pomoč

UNDAC (UN Disaster Assessment and Co-ordination Stand-by Team) = Ekipa ZN v stalni pripravljenosti za ocenjevanje posledic in koordiniranje

Tomaž Kučič International disaster relief-exercise, "Exercise 93"

After the devastating earthquake in Armenia in 1988 a development process to improve the co-ordination of international disaster relief was triggered. In 1990 the representatives of the various international organisations came to agreements on:

- responsibilities of countries being affected by a catastrophe
- responsibilities of assisting countries
- tasks of the OSOCC
- tasks of international SAR advising committee (INSARAG)

At the first INSARAG meeting at Munchenwiler (Switzerland), Austria was given the task of preparing of the first international disaster relief-exercise, "Exercise 93".

"Exercise 93" took place in the province of Lower Austria. The damage areas were prepared by search and rescue specialists of the NBC-Defense-School and the NBC-Defense-platoons organic to major units of the Austrian Armed Forces. The site of exercise comprised the Wiener Neustadt airfield, the garrison's training ground Blumau, the former "Trottilwerk" (the area of an old TNT factory) and the Jansa-Kaserne (barracks at Grossmittell), which was the base of the OSOCC.

Slovenia took part in this exercise with a small but very successful team. In the Slovene expedition were four members of the Administration for Civil Protection and Disaster Relief, nine members of the search dogs team and four members of the ecological laboratory-mobile unit.